מנחות

עין יעקב

geulaquiz.com

פרק א

א מנחות פרק א - רַבִּי אֲבִימִי תָּנֵי מְנָחוֹת בֵּי רַב חִסְדָּא. וַאֲבִימִי בֵּי רַב חִסְדָּא תָּנֵי? וְהָאָמַר רַב חִסְדָּא: קוֹלְפֵי טָבֵי בָּלְעֵי מֵאֲבִימִי עֲלָהּ דְּהָא שְׁמַעְתָּא: בָּא לְהַכְרִיז רְצוּפִין, שְׁלֹשִׁים יוֹם, שֵׁנִי וַחֲמִשִּׁי וְשֵׁנִי, שִׁשִּׁים יוֹם. אֲבִימִי, מַסְכְּתָא אִיתְעַקְּרָא לֵיהּ, וְאָתָא קַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְאַדְכּוּרֵי לִגְמָרֵיהּ. וְלִישְׁלַח לֵיהּ וְלֵיתֵי לְגַבֵּיהּ? סָבַר, הָכִי מִסְתַּיְיעָא מִלְּתָא טְפֵי.

פרק ב

א מנחות פרק ב - אין אגדות בפרק זה.

פרק ג

א מנחות פרק ג - תניא אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהָלַכְתִּי לְמַצּוֹת מִדּוֹתַי אֵצֶל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ, וְאָמְרִי לָהּ: לְמַצּוֹת מִדּוֹתָיו שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר שַׁמּוּעַ, מָצָאתִי יוֹסֵף הַבַּבְלִי יוֹשֵׁב לְפָנָיו, וְהָיָה חָבִיב לוֹ בְּיוֹתֵר, עַד לְאַחַת. אָמַר לֵיהּ: רַבִּי, הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזָּבַח לְהַנִּיחַ מִדָּמוֹ לְמָחָר, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: כָּשֵׁר. עַרְבִית אָמַר לֵיהּ: כָּשֵׁר. שַׁחֲרִית אָמַר לֵיהּ: כָּשֵׁר. צָהֳרַיִם אָמַר לֵיהּ: כָּשֵׁר. מִנְחָה אָמַר לֵיהּ: כָּשֵׁר, אֶלָּא שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל. צָהֲבוּ פָּנָיו שֶׁל יוֹסֵף הַבַּבְלִי. אָמַר לֵיהּ: יוֹסֵף, כְּמִדָּמֶּה אֲנִי שֶׁלֹּא כִּוַּנּוּ שְׁמוּעָתֵנוּ עַד עַתָּה. אָמַר לֵיהּ: רַבִּי, הֵן, אֶלָּא שֶׁרַבִּי יְהוּדָה ׳פָּסוּל׳ שָׁנָה לִי, וְחָזַרְתִּי עַל כָּל תַּלְמִידָיו וּבִקַּשְׁתִּי לִי חָבֵר, וְלֹא מָצָאתִי, עַכְשָׁיו שֶׁשָּׁנִיתָ לִי: ׳פָּסוּל׳, הֲחֲזַרְתָּ לִי אֲבָדָתִי. זָלְגוּ עֵינָיו שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ דְּמָעוֹת. אָמַר: אַשְׁרֵיכֶם תַּלְמִידַי חֲכָמִים, שֶׁדִּינֵי תוֹרָה חֲבִיבִין עֲלֵיכֶם בְּיוֹתֵר, קָרָא עָלָיו הַמִּקְרָא הַזֶּה: (תהלים קיט) ״מָה אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי״.

ב תַּנְיָא: (במדבר יח) ״בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הִוא״, שֶׁתְּהֵא בְּרִית אֲמוּרָה בְּמֶלַח, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאן: ״בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הִיא״, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן: (שם כה) ״בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם״, כְּשֵׁם שֶׁאי־אֶפְשָׁר לְקָרְבָּנוֹת בְּלֹא כְּהֻנָּה, כָּךְ אי־אֶפְשָׁר לְקָרְבָּנוֹת בְּלֹא מֶלַח.

ג אַרְבָּעָה מִינִין שֶׁבַּלּוּלָב. שְׁנַיִם מֵהֶן עוֹשִׂין פֵּרוֹת, וּשְׁנַיִם מֵהֶן אֵינָן עוֹשִׂין פֵּרוֹת. הָעוֹשִׂין פֵּרוֹת יִהְיוּ זְקוּקִין לְשֶׁאֵין עוֹשִׂין פֵּרוֹת, וְשֶׁאֵין עוֹשִׂין פֵּרוֹת יִהְיוּ זְקוּקִין לְעוֹשִׂין פֵּרוֹת. וְאֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בָּהֶן עַד שֶׁיִּהוּ כֻּלָּן בַּאֲגֻדָּה אַחַת, וְכֵן יִשְׂרָאֵל בְּהַרְצָאָה, עַד שֶׁיִּהוּ כֻּלָּן בַּאֲגֻדָּה אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר: (עמוס ט׳:ו׳) ״הַבּוֹנֶה בַשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָו, וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ״.

ד תַּנְיָא אִידָךְ: לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם בַּיִת תַּבְנִית הֵיכָל, אַכְסַדְרָה כְּנֶגֶד אוּלָם, חָצֵר כְּנֶגֶד עֲזָרָה. שֻׁלְחָן כְּנֶגֶד שֻׁלְחָן, מְנוֹרָה כְּנֶגֶד מְנוֹרָה. אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא שֶׁל חֲמִשָּׁה, וְשֶׁל שִׁשָּׁה וְשֶׁל שִׁמּוֹנָה. וְשֶׁל שִׁבְעָה לֹא יַעֲשֶׂה וַאֲפִלּוּ מִשְׁאָר מִינֵי מַתָּכוֹת. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שֶׁל עֵץ [לֹא] יַעֲשֶׂה, (כנגד) [כְּדֶרֶךְ] שֶׁעָשׂוּ מַלְכֵי בְּנֵי חַשְׁמוֹנַאי. אָמַר לֵיהּ: מִשָּׁם רְאָיָה? שִׁפּוּדִין שֶׁל בַּרְזֶל הָיוּ, וְחִפּוּם בְּצַיָּן, הֶעֱשִׁירוּ עֲשָׂאוּם שֶׁל כֶּסֶף, חָזְרוּ וְהֶעֱשִׁירוּ עֲשָׂאוּם שֶׁל זָהָב.

ה א אָמַר שְׁמוּאֵל [מִשְּׁמֵיהּ דְּסָבָא]: גְּבָהָּהּ שֶׁל מְנוֹרָה שְׁמוֹנָה עָשָׂר טְפָחִים, הָרַגְלַיִם וְהַפֶּרַח שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וּטְפָחַיִם חָלָק וכו׳ (דה״ב ד) ״וְהַפֶּרַח וְהַנֵּרוֹת וְהַמֶּלְקָחַיִם זָהָב הוּא מִכְלוֹת זָהָב״. מַאי ׳מִכְלוֹת זָהָב׳? אָמַר רַבִּי (יהודה אמר רב אסי) [אַמִּי]: שֶׁכְּלַּתּוּ לְכָל זָהָב [סָגוּר] שֶׁל שְׁלֹמֹה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: (אסי:) עֶשֶׂר מְנוֹרוֹת עָשָׂה שְׁלֹמֹה, וְכָל אַחַת וְאַחַת הֵבִיא לָהּ אֶלֶף כִּכַּר זָהָב, וְהִכְנִיסוּהוּ אֶלֶף פְּעָמִים לַכּוּר, וְהֶעֱמִידוּהוּ עַל כִּכָּר. [וּמִי חָסֵר כּוּלֵי הַאי? וְהָתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַעֲשֶׂה וְהָיְתָה מְנוֹרַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יְתֵרָה עַל שֶׁל מֹשֶׁה בְּדִינָר זָהָב קוֹרְדִּיקִינִי, וְהִכְנִיסוּהָ שְׁמוֹנִים פְּעָמִים לַכּוּר וְהֶעֱמִידוּהָ עַל כִּכָּר. כֵּינָן דְּקָאי קָאי]. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מַאי דִּכְתִיב: (ויקרא כ״ד:ד׳) ״עַל הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה״? שֶׁיֵּרְדוּ מַעֲשֶׂיהָ מִמְּקוֹם טָהֳרָה. (שם) ״עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר״, מִלַּמֵּד שֶׁמַּגְבִּיהִין אוֹתוֹ וּמַרְאִין בּוֹ לֶחֶם הַפָּנִים לְעוֹלֵי רְגָלִים, וְאוֹמְרִים לָהֶם: רְאוּ חִבָּתְכֶם לִפְנֵי הַמָּקוֹם, מַאי ׳חִבָּתְכֶם׳? כְּדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: נֵס גָּדוֹל נַעֲשָׂה בְּלֶחֶם הַפָּנִים, סִלּוּקוֹ כְּסִדּוּרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (שמואל א כ״א:ז׳) ״לָשׂוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ״. תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָרוֹן שֶׁל אֵשׁ, וְשֻׁלְחָן שֶׁל אֵשׁ, וּמְנוֹרָה שֶׁל אֵשׁ יָרְדוּ מִן הַשָּׁמַיִם, וְרָאָה מֹשֶׁה וְעָשָׂה כְּמוֹתָן, שֶׁנֶּאֱמַר: (שמות כ״ה:מ׳) ״וּרְאֵה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר״. אֶלָּא מַעֲתָּה (דכתיב): (שמות כ״ו:ל׳) ״וַהֲקֵמֹתָ אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הָרָאִיתָ בָּהָר״. הָכִי נַמִּי? הָכָא כְּתִיב: כְּמִשְׁפָּטוֹ׳, הָתָם כְּתִיב: ׳בְּתַבְנִיתָם׳. אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גַּבְרִיאֵל חָגוּר כְּמִין פַּסְקֵיָא הָיָה, וְהֶרְאָה לוֹ לְמֹשֶׁה מַעֲשֶׂה מְנוֹרָה, דִּכְתִיב: (במדבר ח׳:ד׳) ״וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה״. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָיוּ קָשִׁים לוֹ לְמֹשֶׁה, עַד שֶׁהֶרְאָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאֶצְבַּע, וְאֵלּוּ הֵן: מְנוֹרָה, וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וּשְׁרָצִים. מְנוֹרָה, דִּכְתִיב: ״וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה״. רֹאשׁ חֹדֶשׁ, דִּכְתִיב: (שמות י״ב:ב׳) ״הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ

חֲדָשִׁים״. שְׁרָצִים, דִּכְתִיב: (ויקרא י״א:כ״ט) ״וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא״. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף הִלְכוֹת שְׁחִיטָה, דִּכְתִיב: (שמות כ״ט:ל״ח) ״וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ״.

ו רָמִי בַּר תַּמְרִי, דְּהוּא חֲמוּהָּ דְּרָמִי בַּר דִּיקוּלִי, אִיפְּסִיק לֵיהּ כַּרְעֵיהּ דְּ׳יָ״ו׳ דְּ׳וַיַּהַרְגֵ׳ בְּנִיקָבָא. אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי זֵירָא, אָמַר לֵיהּ: זִיל אַיְתִי יְנוּקָא דְּלָא חַכִּים וְלָא טְפֵּשׁ. אִי קָרוּ לֵיהּ ׳וַיַּהַרְגֵ׳, כָּשֵׁר, אִי לָא, ׳יֶהֱרַגֵ׳ הוּא וּפָסוּל.

ז ב אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה מֹשֶׁה לַמָּרוֹם, מְצָאוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיּוֹשֵׁב וְקוֹשֵׁר כְּתָרִים לָאוֹתִיּוֹת. אָמַר [לְפָנָיו]: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִי מְעַכֵּב עַל יָדְךָ? אָמַר לוֹ: אָדָם [אֶחָד יֵשׁ], שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת בְּסוֹף כַּמָּה דוֹרוֹת, וַעֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף שְׁמוֹ, שֶׁעָתִיד לִדְרֹשׁ עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תִּלֵּי תִּלִּים שֶׁל הֲלָכוֹת, אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַרְאֵהוּ לִי. אָמַר לוֹ: חֲזוֹר לַאֲחוֹרֶיךָ. הָלַךְ וְיָשַׁב לְסוֹף שְׁמוֹנָה (עֶשְׂרֵה) שׁוּרוֹת, וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ מָה הֵם אוֹמְרִים, תָּשַׁשׁ כֹּחוֹ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְדָבָר [אֶחָד], אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו, רַבִּי מִנַּיִן לְךָ? אָמַר לָהֶם: הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, נִתְיַשְּׁבָה דַּעְתּוֹ. חָזַר וּבָא לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יֵשׁ לְךָ אָדָם כָּזֶה, וְאַתָּה נוֹתֵן תּוֹרָה עַל יָדִי? אָמַר לוֹ: שְׁתֹק, כָּךְ עָלָה בְּמַחֲשַׁבָתִי לְפָנַי. אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֶרְאֵיתַנִי תּוֹרָתוֹ, הֶרְאֵנִי שְׂכָרוֹ. אָמַר לוֹ: חֲזוֹר לַאֲחוֹרֶיךָ. חָזַר לַאֲחוֹרָיו, וְרָאָה שֶׁשּׁוֹקְלִין בְּשָׂרוֹ בְּמָקוֹלִין. אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זוֹ תּוֹרָה וְזוֹ שְׂכָרָהּ? אָמַר לוֹ: שְׁתֹק, כָּךְ עָלָה בְּמַחֲשַׁבָתִי לְפָנַי.

ח ג אָמַר רַב אַשִׁי: חֲזִינָא לְהוּ לְסִפְרֵי (דווקנים) [דַּוְקָנֵי] דְּבֵי רַב, דְּחַטְרֵי לֵיהּ לְגַגֵּיהּ דְּחֵי״ת, וְתָלוּ לֵיהּ לְכַרְעֵיהּ דְּהֵ״א. חַטְרֵי (ליה) [לְהוּ] לְגַגֵּיהּ דְּחֵי״ת, כְּלוֹמַר: חַי [הוּא] בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְתָלוּ לֵיהּ לְכַרְעֵיהּ דְּהֵ״א, (אמאי?) כְּדְבָעֵי מֵימֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה מֵרַב אַמִּי: מַאי דִּכְתִיב: (ישעיהו כ״ו:ג׳-ד׳) ״בְּטֻחוּ בַה׳ עֲדֵי עַד, כִּי בְיָהּ ה׳ צוּר עוֹלָמִים״. אָמַר לוֹ: כָּל הַתּוֹלֶה בְּטָחוֹנוֹ בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (הוי) [הֲרֵי] לוֹ מַחֲסֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. אָ״לִ: אֲנָא הָכִי קָא קַשְׁיָא לִי: מַאי שְׁנָא דִּכְתִיב: ׳בְּיָהּ׳ וְלָא כְּתִיב: ׳יָהּ׳? כִּדְדָרַשׁ רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אִלְעַאי: אֵלּוּ שְׁנֵי עוֹלָמִים שֶׁבָּרָא הַקָּבָ״ה, אֶחָד בְּהֵ״א, וְאֶחָד בְּיוּ״ד, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הָעוֹלָם הַזֶּה בְּהֵ״א, וְעוֹלָם הַבָּא בְּיוּ״ד, אוֹ אִם הָעוֹלָם״ בְּיוּ״ד וְהָעוֹלַ״ם בְּהֵ״א. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: (בראשית ב׳:ד׳) ״אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם״, אַל תִּקְרֵי ׳בְּהִבָּרְאָם׳, אֶלָּא ׳בְּהֵ״א בְּרָאָם׳, [הֲרֵי אוֹמֵר: הָעוֹלַ״ם בְּהֵ״א, וְהָעוֹלַ״ם בְּיוּ״ד]. וּמִפְּנֵי מַה נִּבְרָא הָעוֹלַ״ם בְּהֵ״א? מִפְּנֵי שֶׁדּוֹמֶה לְאַכְסַדְרָה, שֶׁפָּל הָרוֹצֶה לָצֵאת יוֹצֵא. מַאי טַעְמָא תַּלְיָא כַּרְעֵיהּ? (דה״א?) דְּאִי הָדַר בִּתְשׁוּבָה מְעַיְּלִי לֵיהּ. וְלַעֲיַלוּהוּ בְּהַהּ? לָא מִסְתַּיְּעָא מִלְּתָא, כִּדְרַ״שׁ בֶּן לָקִישׁ, דְּאָמַר ר״שׁ בֶּן לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב: (משלי ג׳:ל״ד) ״אִם לַלֵּצִים הוּא יָלִיץ, וְלַעֲנָוִים יִתֵּן חֵן״. בָּא לְטַמֵּא פּוֹתְחִין לוֹ. בָּא לְטַהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. מַאי טַעְמָא אית לֵיהּ תָּגָא? אָמַר הַקָּבָ״ה: אִם חוֹזֵר בּוֹ, אֲנִי קוֹשֵׁר לוֹ *)כֶּתֶר. מִפְּנֵי מַה נִּבְרָא הָעוֹלָם הַבָּא בְּיוּ״ד? מִפְּנֵי שֶׁצַּדִּיקִים שֶׁבּוֹ מוּעָטִין. מִפְּנֵי מַה כָּפוּף רֹאשׁוֹ? מִפְּנֵי שֶׁצַּדִּיקִים שֶׁבּוֹ כְּפוּפִים רָאשֵׁיהֶם, מִפְּנֵי מַעֲשֵׂיהֶן שֶׁאֵינָן דּוֹמִים זֶה לָזֶה.

ט אָמַר רַב: סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁתֵּי טָעֲיוֹת בְּכָל דַּף וְדַף, יִתָּקֵן. שָׁלֹשׁ, יִגָּנֵז. וְתַנְיָא תִּיּוּבְתֵּיהּ: שָׁלֹשׁ, יִתָּקֵן. אַרְבַּע, יִגָּנֵז, תָּנָא: אִם יֵשׁ בּוֹ דַּף אַחַת שְׁלֵמָה מַצֶּלֶת עַל כֻּלָּן. אָמַר רַב יִצְחָק [בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מַרְתָּא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב]: וְהוּא דִּכְתִיב רוּבֵּיהּ דְּסִפְרָא שַׁפִּיר. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרַב יוֹסֵף: אִי אִית בְּהַהוּא דַּף שָׁלֹשׁ טָעֲיוֹת, מַאי? אָמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וְאִתְיְהִיב לְאִיתְקוּנֵי, מִיתְקַן, וְהַנֵּי מִילֵּי חֲסֵרוֹת, אֲבָל יְתֵרוֹת, לֵית לָן בָּהּ. חֲסֵרוֹת, מַאי טַעְמָא לָא? אָמַר רַב כַּהֲנָא: מְשׁוּם דְּמִיחְזֵי כְּמְנַמֵּר.

י תַּנְיָא: (דברים ל״ד:ה׳) ״וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד ה׳״. אֶפְשָׁר מֹשֶׁה חַי, וְכָתַב: ״וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה״? אֶלָּא, עַד כָּאן כָּתַב מֹשֶׁה, מִכָּאן וָאֵילָךְ, כָּתַב יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וְאָמְרֵי לָהּ רַבִּי נְחֶמְיָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֶפְשָׁר, סֵפֶר תּוֹרָה חָסֵר אוֹת אַחַת? וּכְתִיב: (שם לא) ״לָקֹחַ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ״ וְגוֹ׳. אֶלָּא, עַד כָּאן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר, וּמֹשֶׁה כּוֹתֵב וְאוֹמֵר, מִכָּאן וָאֵילָךְ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר, וּמֹשֶׁה כּוֹתֵב בְּדֶמַע. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן: (ירמיהו ל״ו:י״ח) ״וַיֹּאמֶר לָהֶם בָּרוּךְ: מִפִּיו יִקְרָא אֵלַי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַאֲנִי כֹּתֵב עַל הַסֵּפֶר בַּדְיוֹ״.

יא אָמַר רַב חִסְדָּא: ״עַל הָאָרֶץ״ בְּשִׁיטָה אַחֲרוֹנָה. אֵיכָא דְּאָמְרִי: בְּסוֹף שִׁיטָה, וְאֵיכָא דְּאָמְרִי: בִּתְחִלַּת שִׁיטָה. מַאן דְּאָמַר: בְּסוֹף שִׁיטָה, (תהילים ק״ג:י״א) ״כְּגֹבַהּ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ״, מַאן דְּאָמַר: בִּתְחִלַּת שִׁיטָה, כִּי הֵיכִי דִּמְרַחֲקִי שָׁמַיִם מֵאָרֶץ.

יב ד אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: בּוֹא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר־וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר־וָדָם, הַשֹּׁר יוֹשֵׁב מִבִּפְנִים, וַעֲבָדָיו מְשַׁמְּרִים אוֹתוֹ מִבַּחוּץ, וּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֵינוֹ כֵּן, עֲבָדָיו יוֹשְׁבִין מִבִּפְנִים וְהוּא מְשַׁמְּרָן מִבַּחוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר: (תהילים קכ״א:ה׳) ״ה׳ שֹׁמְרֶךָ, ה׳ צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ״.

יג ה ״וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה׳ נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ״. (דברים כ״ח:י׳) תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. (שמות ל״ג:כ״ג) ״וְהֵסַרְתִּי אֶת כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי, וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ״, אָמַר רַב חַנָּא בַּר בִּיזְנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲסִידָא: מְלַמֵּד שֶׁהֶרְאָהוּ הַקָּבָ״ה לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין.

יד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא לְמַעְלָה, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה, וְצָרִיךְ שֶׁיְּהֵא כְּלַפֵּי פָּנִים, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנִים וְלֹא לְאָחוֹר.

טו תָּנוּ רַבָּנָן: ״יָדְךָ״, זוֹ שְׂמֹאל. אַתָּה אוֹמֵר שְׂמֹאל, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא יָמִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: (ישעיהו מ״ח:י״ג) ״אַף יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ, וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם״. וְאוֹמֵר: (שופטים ה׳:כ״ו) ״יָדָהּ לַיָּתֵד תִּשְׁלַחְנָה, וִימִינָהּ לְהַלְמוּת עֲמַלִים״. וְאוֹמֵר: (תהילים ע״ד:י״א) ״לָמָּה תָשִׁיב יָדְךָ, וִימִינְךָ מִקֶּרֶב חֵיקְךָ כַּלֵּה״. רַבִּי יוֹסֵי הַחוֹרֵם אוֹמֵר: מָצִינוּ יָמִין שֶׁנִּקְרָא ״יָד״, שֶׁנֶּאֱמַר: (בראשית מ״ח:י״ז) ״וַיַּרְא יוֹסֵף כִּי יָשִׁית אָבִיו יַד יְמִינוֹ״. וְאֵידָךְ? ״יַד יְמִינוֹ״ אִיקְרֵי, ״יָד״ סְתָמָא לָא אִיקְרֵי.

טז בָּעָא מִינֵּיהּ פְּלֵימוֹ מֵרַבִּי: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי רָאשִׁים, בְּאֵיזוֹ מֵהֶם מַנִּיחַ תְּפִלִּין? אָמַר לֵיהּ: אוֹ קוּם גְּלִי, אוֹ קַבֵּל עָלֶיךָ שַׁמְתָּא. אַדְּהָכִי אָתָא הַהוּא גַּבְרָא, אָמַר לֵיהּ: אִיתְלִיד לִי יְנוּקָא דְּאִית לֵיהּ תְּרֵי רֵישֵׁי, כַּמָּה בָּעִינָן לְמִיתַב לַכּוֹהֵן? אָתָא הַהוּא סָבָא, תָּנָא לֵיהּ: חַיָּב לִתֵּן לוֹ עֲשָׂרָה סְלָעִים.

פרק ד

א **מנחות פרק ד** - ו מַלְאָכָא אַשְׁפְּחֵיהּ לְרַב קְטִינָא דְּמִיכְסֵי סָדִינָא. אָמַר לֵיהּ: קְטִינָא קְטִינָא, סָדִינָא בְּקַנְיָטָא, וְסַרְבָּלָא בְּסִיתְוָא, צִיצִית [שֶׁל תְּכֵלֶת] מַה תְּהֵא עָלֶיהָ? אָמַר לֵיהּ: עַנְשֵׁיתוּ אַ׳עֲשֵׂה׳? אָמַר לֵיהּ: (אין) בְּזְמַן דְּאֵיכָּא רִיתְחָא עַנְשִׁינָן.

ב ז תַּנְיָא: (במדבר טו) ״וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם״. רְאֵה מִצְוָה זוֹ וּזְכֹר מִצְוָה אַחֶרֶת הַתְּלוּיָה בָּהּ, וְאֵיזוֹ זוֹ? קְרִיאַת שְׁמַע, דִּתְנַן: מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית? מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. תַּנְיָא אִידָךְ: ״וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה״, רְאֵה מִצְוָה זוֹ וּזְכֹר מִצְוָה אַחֶרֶת הַסְּמוּכָה לָךְ, וְאֵיזוֹ זוֹ? [מִצְוַת] כִּלְאַיִם, דִּכְתִיב: (דברים כב) ״לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז, [צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו], גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ״. תַּנְיָא אִידָךְ, ״וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה״, שְׁקוּלָה מִצְוָה זוֹ כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת כֻּלָּן. וְתַנְיָא אִידָךְ: ״וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה׳, וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם״, רְאֵיָה מְבִיאָה לִידֵי זְכִירָה, זְכִירָה מְבִיאָה לִידֵי מַעֲשֶׂה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: כָּל (הזהיר) [הַזָּרִיז] בְּמִצְוָה זוֹ, זוֹכֶה וּמְקַבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה. כְּתִיב הָכָא: ״וּרְאִיתֶם אֹתוֹ״, וּכְתִיב הָתָם: (שם ו) ״אֶת ה׳ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד״. תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מַה נִּשְׁתַּנָּה תְּכֵלֶת מִכָּל מִינֵי צְבָעוֹנִין? מִפְּנֵי שֶׁהַתְּכֵלֶת דּוֹמָה לַיָּם, וְיָם דּוֹמֶה לָרָקִיעַ, וְרָקִיעַ דּוֹמֶה (לְסַפִּיר, וְסַפִּיר דּוֹמֶה) לְכִסֵּא הַכָּבוֹד. שֶׁנֶּאֱמַר: (שמות כד) ״וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר״. וּכְתִיב (התם) (יחזקאל א) ״כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא״. תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: (קשה) [גָּדוֹל] עָנְשׁוֹ שֶׁל לָבָן [יוֹתֵר] מֵעָנְשׁוֹ שֶׁל תְּכֵלֶת. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ שֶׁאָמַר לִשְׁנֵי עֲבָדָיו, לְאֶחָד (אומר לו) [אָמַר]: הָבֵא לִי חוֹתָם שֶׁל טִיט! וּלְאֶחָד אָמַר: הָבֵא לִי חוֹתָם שֶׁל זָהָב! וּפָשְׁעוּ שְׁנֵיהֶם וְלֹא הֵבִיאוּ. אֵיזֶה עָנְשׁוֹ מְרֻבֶּה? [הֱוֵי אוֹמֵר]: זֶה שֶׁאָמַר לוֹ הָבֵא לִי [חוֹתָם] שֶׁל טִיט וְלֹא הֵבִיא.

ג ח תָּנוּ רַבָּנָן: חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁסִּפְּקָן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמִצְוֹות; תְּפִלִּין בְּרָאשֵׁיהֶן, תְּפִלִּין בִּזְרוֹעוֹתֵיהֶן, צִיצִית בִּבְגָדֵיהֶן, מְזוּזוֹת בְּפִתְחֵיהֶן. וַעֲלֵיהֶם אָמַר דָּוִד: (תהלים קיט) ״שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ״. וּבְשָׁעָה שֶׁנִּכְנַס דָּוִד לַמֶּרְחָץ וְרָאָה (שעמד) [עַצְמוֹ עוֹמֵד] עֵירֹם, אָמַר: אוֹי לִי שֶׁאֶעֱמֹד עֵירֹם בְּלֹא מִצְוֹות. כֵּיוָן שֶׁנִּזְכַּר בַּמִּילָה שֶׁבִּבְשָׂרוֹ, נִתְיַשְּׁבָה דַּעְתּוֹ. לְאַחַר שֶׁיָּצָא אָמַר עָלֶיהָ שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם יב) ״לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד״, עַל הַמִּילָה שֶׁנִּתְּנָה בַּשְּׁמִינִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ וּתְפִלִּין בִּזְרוֹעוֹ וְצִיצִית בִּבְגָדוֹ וּמְזוּזָה בְּפִתְחוֹ, הַכֹּל בְּחִזּוּק שֶׁלֹּא יֶחֱטָא, שֶׁנֶּאֱמַר: (קהלת ד) ״וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק״. וְאוֹמֵר: (תהלים לד) ״חֹנֶה מַלְאַךְ ה׳ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם״.

ד ט הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים י) ״וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה׳ אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ״. (רבי) [רַב] חִיָּא בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא, בְּשַׁבְּתָא וּבְיוֹמֵי טָבֵי טָרַח וּמְמַלֵּא לְהוּ בְּאִסְפַּרְמָקֵי וּמְגָדֵי.

ה תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, וְאֵלּוּ הֵן: ״שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי״, ״שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה״, ״שֶׁלֹּא עָשַׂנִי בּוּר״. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב שַׁמְעֵיהּ לְבְרֵיהּ דַּהֲוָה מְבָרֵךְ: ״שֶׁלֹּא עָשַׂנִי בּוּר״, אָמַר לֵיהּ: כּוּלֵי הַאי נַמִּי? אָמַר לֵיהּ: וְאֶלָּא מַאי מְבָרֵךְ? ״שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עֶבֶד״. הַיְנוּ אִשָּׁה? עֶבֶד זִיל טְפֵי.

ו תָּנוּ רַבָּנָן: חִלָּזוֹן זֶה, גּוּפוֹ דּוֹמֶה לַיָּם, וּבְרִיתוֹ דּוֹמָה לְדָג, וְעוֹלֶה אֶחָד לְשִׁבְעִים שָׁנָה, וּבְדָמוֹ צוֹבְעִין תְּכֵלֶת, לְפִיכָךְ דָּמָיו יְקָרִים.

ז י תַּנְיָא: אָמַר רַבִּי נָתָן: אֵין לְךָ כָּל מִצְוָה קַלָּה שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁאֵין מַתַּן שְׂכָרָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּבָעוֹלָם הַבָּא (אבל) אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה. צֵא וּלְמַד מִמִּצְוַת צִיצִית. מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה זָהִיר בְּמִצְוַת צִיצִית. שָׁמַע שֶׁיֵּשׁ זוֹנָה (אחת) בִּכְרַכֵּי הַיָּם שֶׁנּוֹטֶלֶת אַרְבַּע מֵאוֹת זְהוּבִים בִּשְׂכָרָהּ. שִׁגְּרָלָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זְהוּבִים, וְקָבְעָה לוֹ זְמַן. כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ, הָלַךְ וְיָשַׁב עַל (פתח ביתה) [הַפֶּתַח], נִכְנְסָה שִׁפְחָתָהּ וְאָמְרָה לָהּ: אוֹתוֹ אָדָם שֶׁשִּׁגַּר לִיךְ אַרְבַּע מֵאוֹת זְהוּבִים בָּא וְיוֹשֵׁב עַל הַפֶּתַח. אָמְרָה לָהּ: יִכָּנֵס. נִכְנַס. הִצִּיעָה לוֹ שֵׁבַע מִטּוֹת, שֵׁשׁ שֶׁל כֶּסֶף (ועליונה) [וְאַחַת] שֶׁל זָהָב. וּבֵין כָּל אַחַת וְאַחַת (ספסל) [סַלָּם] שֶׁל כֶּסֶף, וְעָלְיוֹנָה שֶׁל זָהָב. וְעָלְתָה וְיָשְׁבָה עַל גַּבֵּי הָעֶלְיוֹנָה [כְּשֶׁהִיא] עֲרֻמָּה. וְאַף הוּא עָלָה לְיַשֵּׁב עֵירֹם כְּנֶגְדָּהּ. בָּאוּ [אַרְבַּע] צִיצִיּוֹתָיו וְטָפְחוּ לוֹ עַל פָּנָיו, נִשְׁמַט וְיָשַׁב עַל גַּבֵּי

קַרְקַע. וְאַף הִיא נִשְׁמְטָה וְיָשְׁבָה עַל גַּבֵּי קַרְקַע. אָמְרָה לוֹ: גַּפָּהּ שֶׁל רוֹמִי, שֶׁאֵין אֲנִי מַנִּיחָתְךָ עַד שֶׁתֹּאמַר לִי מַה מּוּם רָאִיתָ בִּי. אָמַר לָהּ: הָעֲבוֹדָה, שֶׁלֹּא רָאִיתִי אִשָּׁה יָפָה כְּמוֹתֵךְ, אֶלָּא מִצְוָה אַחַת צִוָּה אֱלֹהֵינוּ וְצִיצִית שְׁמָהּ. וּכְתִיב בָּהּ: (במדבר טו) ״אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם״, שְׁתֵּי פְּעָמִים; אֲנִי הוּא שֶׁעָתִיד לְפָרַע, וַאֲנִי הוּא שֶׁעָתִיד לִתֵּן שָׂכָר. וְעַכְשָׁיו נִדְמוּ עָלַי כְּאַרְבָּעָה עֲדִים. אָמְרָה לוֹ: הָעֲבוֹדָה, שֶׁאֵינִי מַנִּיחָתְךָ עַד שֶׁתֹּאמַר לִי מַה שְׁמְךָ, (ושם) [ומַה שֵּׁם] עִירְךָ, וּמַה שֵּׁם רַבְּךָ, וּמַה שֵּׁם בֵּית מִדְרָשְׁךָ שֶׁאַתָּה לוֹמֵד בּוֹ תּוֹרָה. כָּתַב וְנָתַן בְּיָדָהּ. עָמְדָה וְחִלְּקָה כָּל נְכָסֶיהָ; שְׁלִישׁ לַמַּלְכוּת וּשְׁלִישׁ לַעֲנִיִּים וּשְׁלִישׁ נָטְלָה בְּיָדָהּ, חוּץ מֵאוֹתָן מַצָּעוֹת, וּבָאתָ לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבִּי חִיָּא. אָמְרָה לוֹ: רַבִּי, צַוֵּה עָלַי וְיַעֲשׂוּנִי גִּיּוֹרֶת. אָמַר לָהּ: בִּתִּי, שֶׁמָּא עֵינַיִךְ נָתַתְּ בְּאֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים? הוֹצִיאָה הַכְּתָב מִיָּדָהּ וְנָתְנָה לוֹ. אָמַר לָהּ: לְכִי זְכִי בְּמִקֶּחֵךְ. אוֹתָן מַצָּעוֹת שֶׁהוֹצִיעָה לוֹ בְּאִסּוּר, הִצִּיעָה לוֹ בְּהֶתֵּר. זֶה מַתַּן שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלָעוֹלָם הַבָּא אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה.

ח יא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ תְּפִלִּין עוֹבֵר בִּשְׁמוֹנָה ׳עֲשֵׂה׳. כָּל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה לוֹ צִיצִית בִּבְגָדוֹ עוֹבֵר בַּחֲמִשָּׁה ׳עֲשֵׂה׳. כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה לַדּוּכָן עוֹבֵר בִּשְׁלֹשָׁה ׳עֲשֵׂה׳. כָּל שֶׁאֵין לוֹ מְזוּזָה בְּפִתְחוֹ עוֹבֵר בִּשְׁנֵי ׳עֲשֵׂה׳; ׳וּכְתַבְתָּם׳, ׳וּכְתַבְתָּם׳. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל הַמַּנִּיחַ תְּפִלִּין מַאֲרִיךְ יָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: (ישעיהו ל״ח:ט״ז) ״אֲדֹנָי עֲלֵיהֶם יִחְיוּ, וּלְכָל בָּהֶן חַיֵּי רוּחִי וְתַחֲלִימֵנִי וְהַחֲיֵינִי״.

ט יב ״כֹּה אָמַר ה׳ [אֱלֹהִים]: בָּרְאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ תִּקַּח פַּר בֶּן בָּקָר תָּמִים וְחִטֵּאתָ אֶת הַמִּקְדָּשׁ״. (יחזקאל מ״ה:י״ח) ׳חַטָּאת׳? עוֹלָה הִיא! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פָּרָשָׁה זוֹ, אֵלְיָהוּ עָתִיד לְדוֹרְשָׁהּ. רַב אַשִׁי אָמַר: (אני אפרשנה) מְלוּאִים הִקְרִיבוּ בִּימֵי עֶזְרָא כְּדֶרֶךְ שֶׁהִקְרִיבוּ בִּימֵי מֹשֶׁה. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: פָּרָשָׁה זוֹ, אֵלְיָהוּ עָתִיד לְדוֹרְשָׁהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: מְלוּאִים הִקְרִיבוּ בִּימֵי עֶזְרָא כְּדֶרֶךְ שֶׁהִקְרִיבוּ בִּימֵי מֹשֶׁה. אָמַר לוֹ: תָּנוּחַ דַּעְתְּךָ שֶׁהִנַּחְתָּ אֶת דַּעְתִּי. (שם מד) ״כָּל נִבֵלָה וּטְרֵפָה מִן הָעוֹף וּמִן הַבְּהֵמָה, לֹא יֹאכְלוּ הַכֹּהֲנִים״. כֹּהֲנִים הוּא דְּלָא יֹאכְלוּ, הָא יִשְׂרָאֵל יֹאכְלוּ? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פָּרָשָׁה זוֹ, אֵלְיָהוּ עָתִיד לְדוֹרְשָׁהּ. (רבה) [רַבִינָא] אָמַר: כֹּהֲנִים אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ, סַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא: הוֹאִיל וְאִשְׁתַּרְיָא מִלֵּיקָה לְגַבַּיְיהוּ, תִּשְׁתְּרֵי נַמִּי נְבֵלָה וּטְרֵפָה, קָא מַשְׁמַע לָן. (שם מה) ״וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשִׁבְעָה בַּחֹדֶשׁ, מֵאִישׁ שׁוֹגֶה וּמִפֶּתִי וְכִפַּרְתֶּם אֶת הַבָּיִת״. ׳שִׁבְעָה׳, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵלּוּ שִׁבְעָה שְׁבָטִים שֶׁחָטְאוּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם רַבּוּ שֶׁל קָהָל. ׳חֹדֶשׁ׳, (שחדשו) [אִם חִדְּשׁוּ] וְאָמְרוּ חֵלֶב מֻתָּר. ״מֵאִישׁ שׁוֹגֶה וּמִפֶּתִי״, מְלַמֵּד שֶׁאֵין חַיָּבִים אֶלָּא עַל הֶעְלֵם דָּבָר עִם שִׁגְגַת מַעֲשֶׂה. אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: זָכוּר אוֹתוֹ הָאִישׁ לְטוֹב, וַחֲנַנְיָה בֶּן חִזְקִיָּה בֶּן גּוּרְיוֹן שְׁמוֹ, שֶׁאִלְמָלֵא הוּא, נִגְנַז סֵפֶר יְחֶזְקֵאל, שֶׁהָיוּ דִּבְרָיו סוֹתְרִין דִּבְרֵי תּוֹרָה, מָה עָשָׂה? (העלו לו) [הֶעֱלָה] שְׁלֹשׁ מֵאוֹת גַּרְבֵי שֶׁמֶן, וְיָשַׁב בָּעֲלִיָּה וּדְרָשׁוֹ.

פרק ה

א מנחות פרק ה - יג אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנָן לְרַבִּי פְּרִידָא: (עזריה) [רַבִּי עֶזְרָא] בַּר בְּרֵיהּ דְּרַב אַבְטוּלַס, דְּהוּא עָשִׁירִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, דְּהוּא עָשִׁירִי לְעֶזְרָא, קָאֵי אַבָּבָא. אָמַר לְהוּ: מַאי כּוּלֵי הַאי? אִי בַּר־אוֹרְיָן הוּא, יָאֵי! וְאִי בַּר אֲבָהָן וּבַר אוֹרְיָן, יָאֵי [וְיָאֵי]! וְאִי בַּר אֲבָהָן וְלָא בַּר אוֹרְיָן, אֶשָּׁא תִּכְלִיהּ! אָמְרוּ לֵיהּ: בַּר אוֹרְיָן הוּא. אָמַר לְהוּ: לֵיעוֹל וְלֵיתֵי! חֲזְיֵיהּ דַּהֲוָה עָכְרָא דַּעְתֵּיהּ, פָּתַח וְאָמַר: (תהילים ט״ז:ב׳) ״אָמַרְתְּ לַה׳: אֲדֹנָי אָתָּה, טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ״. אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַחֲזֵק לִי טוֹבָה שֶׁהוֹדַעְתִּיךָ בָּעוֹלָם. אָמַר לָהּ: ״טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ״, אֵין אֲנִי מַחֲזִיק טוֹבָה אֶלָּא לְאַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שֶׁהוֹדִיעוּנִי בָּעוֹלָם תְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: (תהילים ט״ז:ג׳) ״לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָל חֶפְצִי בָם״. כֵּיוָן דְּקָא שַׁמְעִיהּ דְּקָא אָמַר: ׳אַדִּיר׳, פָּתַח וְאָמַר: ״יָבוֹא אַדִּיר וְיִפָּרַע לָאַדִּירִים מֵאַדִּירִים בָּאַדִּירִים״. [״יָבוֹא] אַדִּיר״, זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב: (שם צג) ״אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה׳״. ״וְיִפָּרַע לָאַדִּירִים״, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב: ״וְאַדִּירֵי כָל חֶפְצִי בָם״. ״מֵאַדִּירִים״, אֵלּוּ מִצְרַיִם, דִּכְתִיב: (שמות ט״ו:י׳) ״צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים״. ׳בָּאַדִּירִים׳, אֵלּוּ מַיִם, דִּכְתִיב: (תהילים צ״ג:ד׳) ״אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם״. ״יָבוֹא יָדִיד בֶּן יָדִיד, וְיִבְנֶה יָדִיד לְיָדִיד בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יָדִיד, וְיִתְכַּפְּרוּ בּוֹ יְדִידִים״. ״יָבוֹא יָדִיד״, זֶה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, דִּכְתִיב: (שמואל ב י״ב:כ״ה) ״וַיִּשְׁלַח בְּיַד נָתָן הַנָּבִיא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ: יְדִידְיָה, בַּעֲבוּר ה׳״. ״בֶּן יָדִיד״, זֶה אַבְרָהָם, דִּכְתִיב: (ירמיהו י״א:ט״ו) ״מָה לִידִידִי בְּבֵיתִי״. ״וְיִבְנֶה יָדִיד״, זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, דִּכְתִיב: (תהלים פד) ״מַה יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ ה׳ צְבָאוֹת״. ׳לְיָדִיד׳, זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב: (ישעיהו ה׳:א׳) ״אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי״. ״בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יָדִיד״, זֶה בִּנְיָמִין, דִּכְתִיב: (דברים ל״ג:י״ב) ״לְבִנְיָמִן אָמַר: יְדִיד ה׳״. ״וְיִתְכַּפְּרוּ בּוֹ יְדִידִים״, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב: (ירמיהו י״ב:ז׳) ״נָתַתִּי אֶת יְדִידוּת נַפְשִׁי בְּכַף אֹיְבֶיהָ״. ״יָבוֹא טוֹב וְיִקַּבֵּל טוֹב מִטּוֹב לַטּוֹבִים״. ״יָבוֹא טוֹב״, זֶה מֹשֶׁה, דִּכְתִיב: (שמות ב׳:ב׳) ״וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא״. ״וְיִקַּבֵּל טוֹב״, זוֹ תּוֹרָה, דִּכְתִיב: (משלי ד׳:ב׳) ״כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ״. ׳מִטּוֹב׳, זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: (תהילים קמ״ה:ט׳) ״טוֹב ה׳ לַכֹּל״. ׳לַטּוֹבִים׳, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב: (שם קכה) ״הֵיטִיבָה ה׳ לַטּוֹבִים״. ״יָבוֹא זֶה וְיִקַּבֵּל זֹאת מִזֶּה לְעֵם זוּ״. ״יָבוֹא זֶה״, זֶה מֹשֶׁה, דִּכְתִיב: (שמות ל״ב:א׳) ״כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ״. ״וְיִקַּבֵּל זֹאת״, זוּ הַתּוֹרָה, דִּכְתִיב: (דברים ד׳:מ״ד) ״וְזֹאת הַתּוֹרָה״. ׳מִזֶּה׳, זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב: (שמות ט״ו:ב׳) ״זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ״. ״לְעֵם זוּ״, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב: ((ישעיהו מ״ג:כ״א). ״עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי״ וּכְתִיב): (שמות ט״ו:ט״ז) ״עַם זוּ קָנִיתָ״.

ב יד אָמַר רַבִּי יִצְחָק: בְּשָׁעָה (שהחריב הקב"ה) [שֶׁחָרַב] בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מְצָאוֹ [הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא] לְאַבְרָהָם עוֹמֵד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. אָמַר לֵיהּ: (ירמיהו י"א:ט"ו) "מֶה לִידִידִי בְּבֵיתִי"? אָמַר לוֹ: עַל עִסְקֵי בָּנַי בָּאתִי. אָמַר לוֹ: בָּנֶיךָ חָטְאוּ וְגָלוּ. אָמַר לוֹ: שָׁמָּא בְּשׁוּגֵג חָטְאוּ? אָמַר לוֹ: (שם) "עֲשׂוֹתָהּ הַמְזִמָּתָה". אָמַר לוֹ: שָׁמָּא מִעוּטָם חָטְאוּ? אָמַר לוֹ: (שם) "הָרִבִּים". אָמַר לוֹ: הָיָה לְךָ לִזְכּוֹר לָהֶם בְּרִית מִילָה. אָמַר לוֹ: (שם) "וּבְשַׂר קֹדֶשׁ יַעַבְרוּ מֵעָלַיִךְ". אָמַר לוֹ: שָׁמָּא אִם הִמְתַּנְתָּ לָהֶם, הָיוּ חוֹזְרִין בִּתְשׁוּבָה? אָמַר לוֹ: (שם) "כִּי רָעָתְכִי אָז תַּעֲלֹזִי". מִיָּד הִנִּיחַ יָדָיו עַל רֹאשׁוֹ, וְהָיָה צוֹעֵק וּבוֹכֶה, וְאָמַר [לוֹ]: שָׁמָּא חַס־וְשָׁלוֹם אֵין לָהֶם תִּקָּנָה? יָצְתָה בַּת־קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: (שם) "זַיִת רַעֲנָן יְפֵה פְרִי תֹאַר קָרָא ה' שְׁמֵךְ". מַה זַּיִת זֶה אַחֲרִיתוֹ בְּסוֹפוֹ, אַף יִשְׂרָאֵל אַחֲרִיתָן בְּסוֹפָן. (שם) "לְקוֹל הֲמוּלָה גָּדְלָה הִצִּית אֵשׁ עָלֶיהָ וְרָעוּ דָּלִיּוֹתָיו". אָמַר רַב (חנן) [חִינְנָא] בַּר פָּפָּא: לְקוֹל מַלְיָהוּ שֶׁל מְרַגְּלִים נִתְרוֹעֲעוּ דָּלִיּוֹתֶיהָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. דְּאָמַר רַב (חנא) [חִינְנָא] בַּר פָּפָּא: דָּבָר גָּדוֹל דִּבְּרוּ מְרַגְּלִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה: (במדבר י"ג:ל"א) "כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ". (אמרו): [אַל תִּקְרֵי 'מִמֶּנּוּ' אֶלָּא 'מִמֵּנִּי'].

כְּבָיְכוֹל שֶׁאֲפִלּוּ בַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא כֵּלָיו מִשָּׁם. מַתְקִיף לָהּ רַב (אחא) [חִיָּא] בַּר חִינְנָא (בר פפא): הַאי "לְקוֹל הֲמוּלָה", "לְקוֹל מִלָּה" מִיבָּעֵי לֵיהּ? אֶלָּא אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם: קוֹלְךָ שָׁמַעְתִּי וְחָמַלְתִּי עֲלֵיהֶם, אֲנִי אָמַרְתִּי: יִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת, כָּל אַחַת וְאַחַת (כשעבוד מלכות מצרים) [כְּשִׁעְבּוּר אַרְבַּע גָּלֻיּוֹת], הַשְׁתָּא, [כָּל] חֲדָא וַחֲדָא מַאי דְּפָסִיק לְהוּ. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: אֲנִי אָמַרְתִּי, בָּזֶה אַחַר זֶה, עַכְשָׁיו, בְּבַת אַחַת. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לָמָּה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְזַיִת? [לוֹמַר לְךָ]: מַה זַּיִת (זה) אֵין עָלָיו נוֹשְׁרִין, לֹא בִּימוֹת הַחַמָּה וְלֹא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אַף יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם בַּטָּלָה [עוֹלָמִית], לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא. (ואמר) רַבִּי יוֹחָנָן [אָמַר]: לָמָּה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְזַיִת? לוֹמַר לְךָ: מַה זַּיִת (זה) אֵינוֹ מוֹצִיא שַׁמְנוֹ אֶלָּא עַל יְדֵי כְּתִישָׁה, אַף יִשְׂרָאֵל אֵין חוֹזְרִין לְמוּטָב אֶלָּא עַל יְדֵי יִסּוּרִין.

ג מַתְנִיתִין. מַה בֵּין 'מַחֲבַת, לְ'מַרְחֶשֶׁת'? 'מַרְחֶשֶׁת', יֵשׁ לָהּ כִּסּוּי, 'מַחֲבַת', אֵין לָהּ כִּסּוּי, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְכוּ'. גְּמָרָא. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי? אִילֵימָא 'מַרְחֶשֶׁת', דְּאַתְיָא אַרְחוּשֵׁי הַלֵּב, כִּדְכְתִיב: (תהילים מ"ה:ב') "רָחַשׁ לִבִּי דָּבָר טוֹב". ו'מַחֲבַת', דְּאַתְיָא אַמַּחֲבוֹאֵי הַפֶּה, כִּדְאָמְרִי אִינְשֵׁי: מַנַּח נְבוּחֵי. אֵימָא אִיפְכָא, 'מַחֲבַת', דְּאַתְיָא אַמַּחֲבוֹאֵי הַלֵּב, דִּכְתִיב: (בראשית ל"א:כ"ז) "לָמָּה נַחְבֵּאתָ לִבְרֹחַ". 'מַרְחֶשֶׁת', דְּאַתְיָא אַרְחוּשֵׁי, כִּדְאָמְרִי אִינְשֵׁי: הָנָה מְרַחְשָׁן שִׁיפְוָתֵיהּ. אֶלָּא גְּמָרָא גְּמִירִי לָהּ.

פרק ו

א **מנחות פרק ו** - טו תָּנוּ רַבָּנָן: כְּשֶׁצָּרוּ מַלְכֵי בֵּית חַשְׁמוֹנָאי וכו'.

ב טז פִּסְקָא. מַעֲשֶׂה שֶׁבָּא הָעֹמֶר מִגַּגּוֹת צְרִיפִין, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִבִּקְעַת עֵין־סוֹכֵר. כִּי מָטָא עִמֶּר לָא הֲווּ יַדְעֵי (היכא איכא) [מֵהֵיכָא אַיְתִי] עֹמֶר. (לאיתויי.) אַכְרְזוּ, אָתָא הַהוּא חֵרְשָׁא, אוֹתִיב חֲדָא יְדֵיהּ אַאִיגְּרָא וַחֲדָא יְדֵיהּ אַצְרִיפָא. אָמַר לְהוּ מָרְדֶּכָי: מִי אִיכָּא דּוּכְתָּא דִּשְׁמֵיהּ "צְרִיפִין גַּגּוֹת", אוֹ "גַּגּוֹת צְרִיפִין"? בָּדוּק וְאַשְׁכְּחוּ. כִּי בָּעוּ לְאֵיתוּוֵי שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, לָא הֲווּ יַדְעֵי (היכא איכא) [מֵהֵיכָא לְאַתּוּוֵי], אַכְרְזוּ. אָתָא הַהוּא [גַּבְרָא] חֵרְשָׁא, אוֹתִיב (חדא) יְדֵיהּ אַעֵינֵיהּ, וַחֲדָא יְדֵיהּ אַסִּיכְרָא. אָמַר לְהוּ מָרְדֶּכָי: וּמִי אִיכָּא דּוּכְתָּא דִּשְׁמֵיהּ 'עֵין סוֹכֵר' אוֹ 'סוֹכֵר עַיִן'. בָּדוּק וְאַשְׁכְּחוּ. [הַנְהוּ שָׁלֹשׁ נָשִׁים דְּאַיְתֵי שָׁלֹשׁ קְנִין, חֲדָא אָמְרָה 'לְזִיבְתִי', וַחֲדָא אָמְרָה 'לְיַמְתִי', וַחֲדָא אָמְרָה 'לְעוֹנָתִי'. סָבוּר מִינָּהּ 'זִיבְתִי', זָבָה מַמָּשׁ, 'לְיַמְתִי', לַיָּמָתִי מַמָּשׁ, 'לְעוֹנָתִי', לְעוֹנָתָהּ, דְּכוּלְּהוּ, חֲדָא חַטָּאת וַחֲדָא עוֹלָה. אָמַר לְהוּ מָרְדֶּכָי: שֶׁמָּא בְּזוֹב סְכָנָה, שֶׁמָּא בַּיָּם סְכָנָה, דְּכוּלְּהוּ, עוֹלוֹת נינהוּ. בָּדוּק וְאַשְׁכַּח. וְהַיְינוּ דִּתְנַן]: (תנן) "פְּתַחְיָה עַל הַקְּנִין", 'פְּתַחְיָה', זֶה מָרְדֶּכָי, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ 'פְּתַחְיָה'? שֶׁפּוֹתֵחַ דְּבָרִים וְדוֹרְשָׁן, וְיוֹדֵעַ בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן. כּוּלְּהוּ סַנְהֶדְרֵי נַמִּי (הוו) יַדְעֵי שִׁבְעִים, לָשׁוֹן. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין מוֹשִׁיבִים בַּסַּנְהֶדְרִין, אֶלָּא בַּעֲלֵי חָכְמָה, בַּעֲלֵי מַרְאֶה, בַּעֲלֵי קוֹמָה, בַּעֲלֵי זְקָנָה, בַּעֲלֵי כְּשָׁפִים, וְיוֹדְעִים שִׁבְעִים לָשׁוֹן, שֶׁלֹּא תְהֵא סַנְהֶדְרִין שׁוֹמַעַת מִפִּי הַתַּרְגְּמָן. אֶלָּא דַּהֲווּ בַּייֵל לִישָׁנֵי וְדָרִישׁ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב: (עזרא ב ונחמיה ז) (נחמיה) "מָרְדֳּכַי בִּלְשָׁן".

ג הָיוּ בַּיְתוּסִין אוֹמְרִים: 'עֲצֶרֶת', אַחַר שַׁבָּת. נִטְפַּל לָהֶם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְאָמַר לָהֶם: שׁוֹטִים, מִנַּיִן לָכֶם? וְלֹא הָיָה אָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה מְשִׁיבוֹ, חוּץ מִזֶּקֶן אֶחָד שֶׁהָיָה מְפַטְפֵּט כְּנֶגְדּוֹ, וְאָמַר: מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הָיָה, וְיוֹדֵעַ שֶׁעֲצֶרֶת יוֹם אֶחָד הוּא, עָמַד וְתִקְּנָהּ אַחַר שַׁבָּת, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ יִשְׂרָאֵל מִתְעַנְּגִין שְׁנֵי יָמִים. קָרָא עָלָיו מִקְרָא זֶה: (דברים א':ב') "אַחַד עָשָׂר יוֹם מֵחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר שֵׂעִיר". וְאִם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הָיָה, לָמָּה אֶחָרָן בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה? אָמַר לוֹ: רַבִּי, בְּכָךְ אַתָּה פּוֹטְרֵנִי? אָמַר לוֹ: שׁוֹטֶה, וְלֹא תְּהֵא תּוֹרָה שְׁלֵמָה שֶׁלָּנוּ, כְּשִׂיחָה בְּטֵלָה שֶׁלָּכֶם. כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: (ויקרא כ"ג:ט"ו) "תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם". וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר: (שם) "שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה". הָא כֵּיצַד? כָּאן בְּיוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, כָּאן בְּיוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּאֶמְצַע הַשַּׁבָּת.

ד בָּעֵי רַבִּי זֵירָא: חִטִּין שֶׁיָּרְדוּ בָּעָבִים, מַהוּ? לְמַאי? אִי לְמִנְחוֹת, אַמַּאי לָא? אֶלָּא לִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, מַאי? (ויקרא כג) "מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם", אָמַר רַחֲמָנָא, לְאַפּוקֵי, דְּחוּץ לָאָרֶץ דְּלָא, אֲבָל דְּעָבִים שַׁפִּיר דָּמֵי. אוֹ דִלְמָא, "מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם" דַּוְקָא, וַאֲפִלּוּ דְּעָבִים נַמִּי לָא. וּמִי אִיכָּא כְּהַאי גַּוְנָא? אִין, כִּדְעַדֵּי טַיָּעָא, נְחִיתָא לֵיהּ

רוּם כִּיזְבָּא חִיטֵי בִּתְלָתָא פְּרָסֵי.

ה תַּנְיָא: שִׁשָּׁה דְּבָרִים עָשׂוּ אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ, שְׁלֹשָׁה בִּרְצוֹן חֲכָמִים, וּשְׁלֹשָׁה שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים, וְאֵלּוּ שֶׁבִּרְצוֹן חֲכָמִים: מַרְכִּיבִין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם, וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין לִפְנֵי הָעֹמֶר, בִּרְצוֹן חֲכָמִים. וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים: גּוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעֹמֶר, וּמַתִּירִין גַּמְזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שִׁקְמָה, וּפוֹרְצִין פְּרָצוֹת בְּגִנּוֹתֵיהֶן וּבְפַרְדְּסֵיהֶן לְהַאֲכִיל נֶשֶׁר לַעֲנִיִּים בְּשָׁנֵי בְּצֹרֶת בְּשַׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אִם בִּרְצוֹן חֲכָמִים הֵן עוֹשִׂין, יִהְיוּ כָּל אָדָם עוֹשִׂין כֵּן? אֶלָּא אֵלּוּ וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים, וְעַל שְׁלֹשָׁה מִחוּ בְיָדָם, וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא מִחוּ בְיָדָם.

פרק ז

א **מנחות פרק ז** - אין אגדות בפרק זה.

פרק ח

א **מנחות פרק ח** - אין אגדות בפרק זה.

פרק ט

א **מנחות פרק ט** - יז אַמְרֵי לֵיהּ יוֹחָנִי וּמַמְרֵא לְמֹשֶׁה: תֶּבֶן אַתָּה מַכְנִיס לַעֲפָרִים? אָמַר לְהוּ: אַמְרֵי אִינְשֵׁי: לְמָתָא יַרְקָא, יַרְקָא שְׁקוֹל.

ב יח "וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוֹעָה, וַיִּקַּח מִשָּׁם אִשָּׁה חֲכָמָה" (שמואל ב י"ד:ב'). מַאי שְׁנָא תְּקוֹעָה? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִתּוֹךְ שֶׁרְגִילִין בְּשֶׁמֶן זַיִת, חָכְמָה מְצוּיָה בָּהֶם. תָּנוּ רַבָּנָן: (דברים ל"ג:כ"ד) "וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ", זֶה חֶלְקוֹ שֶׁל אָשֵׁר, שֶׁמּוֹשֵׁךְ שֶׁמֶן כְּמַעְיָן. אָמְרוּ: פַּעַם אַחַת נִצְטָרְכוּ אַנְשֵׁי לוּדְקִיָּא לְשֶׁמֶן, מִנּוּ לָהֶם פּוּלְמוּסְטוּס אֶחָד. אָמְרוּ לוֹ: לֵךְ וְהָבֵא לָנוּ שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִבּוֹא. הָלַךְ לִירוּשָׁלַיִם. אָמְרוּ לוֹ: לֵךְ לְצוֹר, הָלַךְ לְצוֹר. אָמְרוּ לוֹ: לֵךְ לְגוּשׁ חָלָב, הָלַךְ לְגוּשׁ חָלָב. אָמְרוּ לוֹ: לֵךְ אֵצֶל פְּלוֹנִי בַּשָּׁדֶה (הלך) [הַלָּז], וּמְצָאוֹ עוֹזֵק תַּחַת זֵיתָיו. אָמַר לוֹ: יֵשׁ לְךָ שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִבּוֹא שֶׁאֲנִי צָרִיךְ? אָמַר לוֹ: (הן.) הַמְתֵּן [לִי] עַד שֶׁאֲסַיֵּם מְלַאכְתִּי. הִמְתִּין (לו) עַד שֶׁסִּיֵּם מְלַאכְתּוֹ. לְאַחַר שֶׁסִּיֵּם מְלַאכְתּוֹ, הִפְשִׁיל כֵּלָיו לַאֲחוֹרָיו, וְהָיָה מְסַקֵּל וּבָא בַּדֶּרֶךְ. אָמַר: לָזֶה יֵשׁ לוֹ שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִבּוֹא? כְּמַדָּמֶּה אֲנִי שֶׁשְּׂחוֹק שַׂחֲקוּ בִּי הַיְּהוּדִים. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לָעִיר, (הביאה) [הוֹצִיאָה] לוֹ שִׁפְחָתוֹ קוּמְקוּמוּס שֶׁל חֲמִין, וְרָחַץ בּוֹ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְהוֹצִיאָה לוֹ סֵפֶל שֶׁל זָהָב מָלֵא שֶׁמֶן, וְטָבַל בּוֹ יָדָיו וְרַגְלָיו, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ". לְאַחַר שֶׁאָכְלוּ וְשָׁתוּ, מָדַד לוֹ שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִבּוֹא. אָמַר לוֹ: כְּלוּם אַתָּה צָרִיךְ יוֹתֵר? אָמַר לוֹ: הֵן, אֶלָּא שֶׁאֵין בְּיָדֵי דְּמִים. אָמַר לוֹ: אִם אַתָּה רוֹצֶה לִקַּח, קַח, וַאֲנִי (אבוא) [אֵלֵךְ] עִמְּךָ וְאֶטֹּל הַדָּמִים. מָדַד לוֹ שֶׁמֶן בִּשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה רִבּוֹא, אָמְרוּ, לֹא הִנִּיחַ אוֹתוֹ הָאִישׁ לֹא סוּס וְלֹא פֶּרֶד וְלֹא גָּמָל וְלֹא חֲמוֹר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא שְׁכָרוֹ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְעִירוֹ, יָצְאוּ אַנְשֵׁי עִירוֹ לְקַלְסוֹ, אָמַר לָהֶם: לֹא תְּקַלְסוּ לִי, אֶלָּא לְזֶה שֶׁעִמִּי, שֶׁמָּדַד לִי שֶׁמֶן בְּמֵאָה רִבּוֹא, וַהֲרֵי נוֹשֶׂה בִּי שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה רִבּוֹא, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: (משלי י"ג:ז') "יֵשׁ מִתְעַשֵּׁר וְאֵין כֹּל, מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רָב".

ג יט "צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ". (ויקרא כ"ד:ב') אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי: (אמר רבי יונתן) "אֵלֶיךָ" וְלֹא לִי, לֹא לְאוֹרָהּ אֲנִי צָרִיךְ. שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן וּמְנוֹרָה בַּדָּרוֹם, אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא אֲכִילָה אֲנִי צָרִיךְ, וְלֹא לְאוֹרָהּ אֲנִי צָרִיךְ. (מלכים א ו':ד') "וַיַּעַשׂ לַבַּיִת חַלּוֹנֵי שְׁקֻפִים אֲטֻמִים". תָּנָא: שְׁקוּפִים *)(בחוץ) [מִבִּפְנִים], וַאֲטוּמִים (בפנים) [בַּחוּץ]. לֹא לְאוֹרָהּ אֲנִי צָרִיךְ. (ויקרא כ"ד:ג') "מִחוּץ לְפָרֹכֶת הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד". עֵדוּת הִיא לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, שֶׁשְּׁכִינָה שְׁרוּיָה בְּיִשְׂרָאֵל. אִם תֹּאמַר: לְאוֹרָהּ אֲנִי צָרִיךְ, וַהֲלֹא כָּל אוֹתָם הַשָּׁנִים שֶׁהָלְכוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, לֹא הָלְכוּ אֶלָּא לְאוֹרוֹ? אֶלָּא, עֵדוּת הִיא לְכָל בָּאֵי עוֹלָם שֶׁהַשְּׁכִינָה שְׁרוּיָה בְּיִשְׂרָאֵל. מַאי עֵדוּתָהּ? [אָמַר רָבָא]: זֶה גֵּר מַעֲרָבִי, שֶׁנּוֹתֵן בָּהּ שֶׁמֶן כְּמִדַּת חַבְרוֹתֶיהָ. מִמֶּנָּה הָיָה מַדְלִיק, וּבָהּ הָיָה מְסַיֵּם.

ד אֵין מְבִיאִין, לֹא מָתוֹק וְלֹא מְבֻשָּׁל וְכוּ'. [פְּסָקָא. אֵין מְבִיאִין יַיִן לַמִּקְדָּשׁ וְכוּ' אֶלָּא מִן הָרַגְלִיּוֹת וּמִן הַכְּרָמִים הָעֲבוּדִין]. תָּנָא: כְּרָמִים הָעֲבוּדִים פַּעֲמַיִם בַּשָּׁנָה. רַב יוֹסֵף הֲוָה לֵיהּ קָרְנָא דְּפַרְדְּסָא דְּרָפִיק בֵּיהּ טְפֵי רִיפְקָא, וְעָבַד חַמְרָא דְּדָרֵי מַיָּא עַל חַד תְּרִין. [פְּסָקָא. כֵּיצַד בּוֹדֵק? גִּזְבָּר יוֹשֵׁב וְקָנֶה בְּיָדוֹ, זָרַק הַגִּיר, הִקִּישׁ בַּקָּנֶה]. תָּנָא: זָרַק הַגִּיר שֶׁל שְׁמָרִים. גִּזְבָּר הִקִּישׁ בַּקָּנֶה, וְלֵימָא לֵיהּ מֵימַר? מְסַיַּע לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּשֵׁם שֶׁהַדִּבּוּר יָפֶה לַבְּשָׂמִים, כָּךְ דִּבּוּר רַע לַיַּיִן. תָּנוּ רַבָּנָן: אֵילִים מִמּוֹאָב, כְּבָשִׂים מֵחֶבְרוֹן, עֲגָלִים מִשָּׁרוֹן, גּוֹזָלוֹת מֵהַר הַמֶּלֶךְ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְבִיאִין כְּבָשִׂים שֶׁגָּבְהָן כְּרָחְבָּן. אָמַר רָבָא בַּר [רַב] שֵׁילָא: מַאי טַעְמָא דְּרַב יְהוּדָה? דִּכְתִיב: (ישעיהו ל':כ"ג) "יִרְעֶה מִקְנֶיךָ בַּיּוֹם הַהוּא כַּר נִרְחָב".

ה כ כְּתִיב: (ישעיהו ס״ב:ו׳) ״עַל חוֹמֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַיִם הִפְקַדְתִּי שֹׁמְרִים כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלָּיְלָה, תָּמִיד לֹא יֶחֱשׁוּ הַמַּזְכִּירִים אֶת ה׳, אַל דֳּמִי לָכֶם״. מַאי אָמְרִי? [הָכִי] אָמַר (רבה) [רָבָא] בַּר רַב שִׁילָא: (תהילים ק״ב:י״ד) ״אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן, כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ, כִּי בָא מוֹעֵד״. רַב נַחְמָן [בַּר יִצְחָק] אָמַר: (שם קמז) ״בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה׳, נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס״, וּמֵעִיקָּרָא מַאי חָזוּ אָמְרִי? אָמַר רָבָא [בַּר רַב שִׁילָא]: (שם קלב) ״כִּי בָחַר ה׳ בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ״.

פרק י

א **מנחות פרק י** - רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: מְנוֹרָה בָּאָה מִן הַכְּבָר, וְאֵין מַלְקָחֶיהָ וּמַחְתּוֹתֶיהָ וְנֵרוֹתֶיהָ בָּאִין מִן הַכְּבָר, וְאֶלָּא מָה אֲנִי מְקַיֵּם: (שמות כ״ה:ל״ט) ״אֶת כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה״? שֶׁהָיוּ כֵּלִים שֶׁל זָהָב. זָהָב, בְּהֶדְיָא כְּתִיב בּוֹ: (שם) ״וְעָשִׂיתָ אֶת נֵרֹתֶיהָ שִׁבְעָה וְהֶעֱלָה אֶת נֵרֹתֶיהָ וְהֵאִיר עַל עֵבֶר פָּנֶיהָ וּמַלְקָחֶיהָ וּמַחְתֹּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר״. לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְפִי נֵרוֹת, סַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא: הוֹאִיל וּפִי נֵרוֹת אַשְׁחוּרֵי מִשְׁחַר, הַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְלִיעָבִיד זָהָב כָּל דְּהוּ, קָא מַשְׁמַע לָן.

ב תָּנוּ רַבָּנָן: (שמות כ״ז:כ״א) ״מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר״, תֵּן לָהּ מִדָּתָהּ שֶׁתְּהֵא דּוֹלֶקֶת מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר. דָּבָר אַחֵר: ״מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר״, אֵין לְךָ עֲבוֹדָה שֶׁכְּשֵׁרָה מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר, אֶלָּא זוֹ בִּלְבַד. וְשֶׁעָרוּ חֲכָמִים חֲצִי לוֹג מֵאוֹרְתָּא וְעַד צַפְרָא. אִיכָּא דְּאָמְרִי: מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה שִׁעֲרוּ, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה שִׁעֲרוּ. מַאן דְּאָמַר: מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה שִׁעֲרוּ, הַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּמַאן דְּאָמַר: מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה שִׁעֲרוּ, אֵין עֲנִיּוּת בְּמָקוֹם עֲשִׁירוּת.

פרק יא

א **מנחות פרק יא** - כא מְנָא לָן דְּמַעֲלִין? (בקדש?) אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: דְּאָמַר קְרָא: (במדבר י״ז:ג׳) ״אֶת מַחְתּוֹת הַחַטָּאִים הָאֵלֶּה בְּנַפְשֹׁתָם, וְעָשׂוּ אֹתָם רִקֻּעֵי פַחִים, צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ״ וְגוֹ׳. בַּתְּחִלָּה, תַּשְׁמִישֵׁי מִזְבֵּחַ, וַעֲכָשָׁיו, גּוּפוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ. (דברים י׳:ב׳) ״אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן״. תָּנֵי רַב יוֹסֵף: מְלַמֵּד שֶׁהַלּוּחוֹת וְשִׁבְרֵי לוּחוֹת מֻנָּחִים בָּאָרוֹן. מִכָּאן לְתַלְמִיד חָכָם שֶׁשָּׁכַח תַּלְמוּדוֹ מֻחְמֶּצֶת אָנוּס, שֶׁאֵין נוֹהֲגִים בּוֹ מִנְהַג בְּזָיוֹן. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: פְּעָמִים שֶׁבְּטוּלָה שֶׁל תּוֹרָה זֶה הוּא יְסוֹדָהּ, דִּכְתִיב: (שם) ״אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ״, (מלמד שאמר) [אָמַר] לְיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: יִישַׁר כֹּחֲךָ שֶׁשִּׁבַּרְתָּ. וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: תַּלְמִיד חָכָם שֶׁפָּרַח, אֵין (מנדין) [מְבַזִּין] אוֹתוֹ בְּפָרְהֶסְיָא, שֶׁנֶּאֱמַר: (הושע ד׳:ה׳) ״וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמָּךְ לָיְלָה״, כַּסְּהוּ כַּלֵּילָה. וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל הַמְשַׁכֵּחַ דָּבָר אֶחָד מִתַּלְמוּדוֹ, עוֹבֵר בְּלָאו, שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים ד׳:ט׳) ״רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים״. וּכְדִבְרֵי רַבִּי אַבִּין, אָמַר רַב (אילא) [אִילָעָא], דְּאָמַר רַבִּי אַבִּין, אָמַר רַב (אילא) [אִילָעָא]: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר: ׳הִשָּׁמֶר׳, ׳פֶּן׳, וְ׳אַל׳, אֵינוֹ אֶלָּא לֹא תַּעֲשֶׂה. רַבִּינָא אָמַר: עוֹבֵר בִּשְׁנֵי לָאוִין: ׳הִשָּׁמֶר׳ וּ׳פֶּן׳. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: בִּשְׁלֹשָׁה לָאוִין: ׳הִשָּׁמֶר לְךָ׳, וּ׳שְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד׳, ׳פֶּן תִּשְׁכַּח׳. יָכוֹל אֲפִלּוּ מֻחְמֶּצֶת אָנוּס? תַּלְמוּד לוֹמַר: ׳רַק׳. רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: תּוֹרָה נִתְּנָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם, וְנִשְׁמָתוֹ נוֹצְרָה לְאַרְבָּעִים יוֹם, כָּל הַמְשַׁמֵּר הַתּוֹרָה, נִשְׁמָתוֹ מִשְׁתַּמֶּרֶת, וְכָל שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּר אֶת הַתּוֹרָה אֵין נִשְׁמָתוֹ מִשְׁתַּמֶּרֶת. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: מָשָׁל לְאָדָם שֶׁמָּסַר צְפוֹר דְּרוֹר לְעַבְדּוֹ. אָמַר: (ליה:) כְּמִדָּמֶה אַתָּה, שֶׁאִם אַתָּה מְאַבְּדָהּ, אִסָּר אֲנִי נוֹטֵל מִמְּךָ בְּדָמֶיהָ? נִשְׁמָתְךָ אֲנִי נוֹטֵל מִמְּךָ.

ב כב אָמַר רַבִּי אַמִּי: מִדְּבָרָיו שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי לָמַדְנוּ: אֲפִלּוּ לֹא שָׁנָה אָדָם אֶלָּא פֶּרֶק אֶחָד שַׁחֲרִית וּפֶרֶק אֶחָד עַרְבִית, קַיֶּם מִצְוַת: (יהושע א׳:ח׳) ״לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ״. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן (יהוצדק) [יוֹחַאי]: אֲפִלּוּ לֹא קָרָא אָדָם אֶלָּא קְרִיאַת שְׁמַע עַרְבִית וְשַׁחֲרִית, קַיֶּם מִצְוַת ״לֹא יָמוּשׁ״, וְדָבָר זֶה אָסוּר לְאָמְרוֹ בִּפְנֵי עַם־הָאָרֶץ. וְרָבָא אָמַר: מִצְוָה לְאָמְרוֹ בִּפְנֵי עַמֵּי־הָאָרֶץ. שָׁאַל בֶּן דָּמָה בֶּן אֲחוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֶת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כְּגוֹן אֲנִי שֶׁלָּמַדְתִּי (את) כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, מַהוּ שֶׁאֶלְמַד חָכְמַת יְוָנִית? קָרָא עָלָיו הַמִּקְרָא הַזֶּה: ״לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ. וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה״, צֵא וּבְדֹק (אי זו היא) שָׁעָה שֶׁאֵינָהּ לֹא מִן הַיּוֹם וְלֹא מִן הַלַּיְלָה, וּלְמֹד בָּהּ חָכְמַת יְוָנִית. וּפְלִיגָא דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, אָמַר רַבִּי (יוחנן) [יוֹנָתָן]: פָּסוּק זֶה [אֵינוֹ] לֹא מִצְוָה וְלֹא חוֹבָה, אֶלָּא בְּרָכָה. רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁדִּבְרֵי תוֹרָה חֲבִיבִין עָלָיו בְּיוֹתֵר, שֶׁנֶּאֱמַר: (שמות ל״ג:י״א) ״וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל״. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יְהוֹשֻׁעַ, כָּל כָּךְ חֲבִיבִין עָלֶיךָ דִּבְרֵי תוֹרָה, ״לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ״. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: דִּבְרֵי תוֹרָה לֹא יְהוּ עָלֶיךָ חוֹבָה, וְאִי אַתָּה רַשַּׁאי לְפַטֵּר עַצְמְךָ מֵהֶן.

ג כג אָמַר חִזְקִיָּה: מַאי דִּכְתִיב: (איוב ל״ו:ט״ז) ״וְאַף הֲסִיתְךָ מִפִּי צָר רַחַב לֹא מוּצָק תַּחְתֶּיהָ״ וְגוֹ׳. בּוֹא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִדַּת בָּשָׂר־וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר־וָדָם, אָדָם מַסִּית חֲבֵרוֹ מִדֶּרֶךְ חַיִּים לְדֶרֶךְ מִיתָה. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַסִּית הָאָדָם מִדֶּרֶךְ מִיתָה לְדֶרֶךְ חַיִּים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאַף הֲסִיתְךָ מִפִּי צָר״ מִגֵּיהִנֹּם, שֶׁפִּיהָ צָר, שֶׁעֲשָׂנָהּ צָבוּר בְּתוֹכָהּ. וְשָׁמָּא תֹּאמַר: כְּשֵׁם שֶׁפִּיהָ צָר, כָּךְ כֻּלָּהּ צָרָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: (ישעיהו ל׳:ל״ג) ״הֶעְמִיק הַרְחֵב״. וְשָׁמָּא

תֹּאמַר: לַמֶּלֶךְ לֹא הוּכָנָה, תַּלְמוּד לוֹמַר: (שם) "גַּם הִיא לַמֶּלֶךְ הוּכָן". וְשֶׁמָּא תֹּאמַר: אֵין בָּהּ עֵצִים, תַּלְמוּד לוֹמַר: (שם) "מְדֻרָתָהּ אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה". וְשֶׁמָּא תֹּאמַר: זֶה שְׁכָרָהּ, תַּלְמוּד לוֹמַר: (איוב ל"ו:ט"ז) "וְנַחַת שֻׁלְחָנְךָ מָלֵא דָּשֶׁן".

פרק יב

א מנחות פרק יב - כד אָמַר רַבִּי יוֹחָנִן: (דברים כ"ח:ס"ו) "וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלָאִים לְךָ מִנֶּגֶד", זֶה הַלּוֹקֵחַ תְּבוּאָה מִשָּׁנָה לְשָׁנָה. "וּפָחַדְתָּ לַיְלָה וְיוֹמָם", זֶה הַלּוֹקֵחַ תְּבוּאָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. "וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ", זֶה הַסּוֹמֵךְ עַל הַפַּלְטֵר.

ב כה אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִפְּנֵי מַה נִּשְׁתַּנָּה מִנְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ: (ויקרא ב) 'נֶפֶשׁ'? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִי דָּרְכּוֹ לְהָבִיא מִנְחָה? עָנִי! מַעֲלֶה אֲנִי עָלָיו כְּאִלּוּ הִקְרִיב נַפְשׁוֹ לְפָנַי. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מַה נִּשְׁתַּנָּה מִנְחָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ חֲמִשָּׁה מִינֵי טִגּוּן הַלָּלוּ? מָשָׁל לְמֶלֶךְ בָּשָׂר־וָדָם שֶׁעָשָׂה לוֹ אוֹהֲבוֹ סְעוּדָה, וְיוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁהוּא עָנִי, אָמַר לוֹ: עֲשֵׂה לִי מֵהֶן חֲמִשָּׁה מִינֵי טִגּוּן, כְּדֵי שֶׁאֶהֱנֶה מִמְּךָ.

פרק יג

א מנחות פרק יג - כו תָּנְיָא: אוֹתָהּ שָׁנָה שֶׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, אָמַר לָהֶם: שָׁנָה זוֹ הוּא מֵת וכו'. (יומא פ' טרף בקלפי מאמר לט)

ב תָּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה: בַּתְּחִלָּה כָּל הָאוֹמֵר, עֲלֵה לָהּ, אֲנִי כּוֹפְתוֹ וְנוֹתְנוֹ לִפְנֵי הָאֲרִי. וְעַתָּה, כָּל הָאוֹמֵר לִי לֵירֵד מִמֶּנָּה, אֲנִי מַטִּיל עָלָיו קוֹמְקוֹם שֶׁל חַמִּין, שֶׁהֲרֵי שָׁאוּל בָּרַח מִמֶּנָּה, וּכְשֶׁעָלָה, בִּקֵּשׁ לַהֲרֹג דָּוִד.

ג כז "הָבִיאִי בָנַי מֵרָחוֹק וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ" (ישעיהו מ"ג:ו'). "הָבִיאִי בָנַי מֵרָחוֹק", אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב: אֵלּוּ גָּלְיוֹת שֶׁבְּבָבֶל, שֶׁדַּעְתָּן מְיֻשֶּׁבֶת עֲלֵיהֶם כְּבָנִים. "וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ" אֵלּוּ גָּלְיוֹת שֶׁבְּשְׁאָר אֲרָצוֹת, שֶׁאֵין דַּעְתָּן מְיֻשֶּׁבֶת עֲלֵיהֶם כְּבָנוֹת.

ד כח (אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, אָמַר רַב, וְאַמְרֵי לָהּ אָמַר רַב כַּהֲנָא, אָמַר רַב, וְאַמְרֵי לָהּ אָמַר) [אָמַר רַב אַבָּא בַּר רַבִּי יִצְחָק, אָמַר רַב חִסְדָּא וְאַמְרֵי לָהּ, אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר] רַב: מְצוֹר וְעַד קַרְתָּגְנִי, מַכִּירִין אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, מִצּוֹר כְּלַפֵּי מַעֲרָב, וּמִקַּרְטָגְנִי כְּלַפֵּי מִזְרָח, אֵין מַכִּירִין לֹא לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם. אִיתְיְבֵיהּ רַב שִׁימִי בַּר חִיָּא לְרַב: (מלאכי א':י"א) "כִּי מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ, גָּדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם. וּבְכָל מָקוֹם מֻקְטָר מֻגָּשׁ לִשְׁמִי וּמִנְחָה טְהוֹרָה". אָמַר לֵיהּ: שִׁימִי אַתְּ? דְּקָאָרוּ לֵיהּ: "אֱלָהָא דְּאֱלָהַיָּא". "וּבְכָל מָקוֹם מֻקְטָר" וְגוֹ'. "בְּכָל מָקוֹם" סַלְקָא דַּעְתָּךְ? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, [אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן]: אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה (בלילה) [בְּכָל מָקוֹם], מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיהֶם כְּאִלּוּ מַקְטִירִים וּמַגִּישִׁים לְשָׁמִי. "וּמִנְחָה טְהוֹרָה", (אמר רבי נחמיה:) זֶה הַלּוֹמֵד תּוֹרָה בְּטָהֳרָה. (מאי היא?) נוֹשֵׂא אִשָּׁה, וְאַחַר כָּךְ לוֹמֵד תּוֹרָה.

ה כט (תהילים קל"ד:א') "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת וְגוֹ' בְּבֵית ה' בַּלֵּילוֹת". מַאי 'בַּלֵּילוֹת'? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה, מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב כְּאִלּוּ עוֹסְקִים בַּעֲבוֹדָה. (דברי הימים ב ב':ג') "לְעוֹלָם זֹאת עַל יִשְׂרָאֵל" וְגוֹ', אָמַר רַב גִּידֵל, אָמַר רַב: [זֶה] מִזְבֵּחַ בָּנוּי וּמִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל עוֹמֵד וּמַקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בְּהִלְכוֹת עֲבוֹדָה, מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב כְּאִלּוּ נִבְנֶה מִקְדָּשׁ בִּימֵיהֶם. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב: (ויקרא ז':ל"ז) "זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה, לַמִּנְחָה" וְגוֹ'. כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כְּאִלּוּ הִקְרִיב עוֹלָה וּמִנְחָה חַטָּאת וְאָשָׁם. אָמַר רָבָא: הַאי "לָעֹלָה לַמִּנְחָה". "עוֹלָה וּמִנְחָה" מִיבָּעֵי לֵיהּ? אֶלָּא אָמַר רָבָא, אֵינוֹ צָרִיךְ לֹא עוֹלָה, וְלֹא מִנְחָה, וְלֹא חַטָּאת, וְלֹא אָשָׁם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מַאי דִּכְתִיב: (שם ו) "זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת", "זֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם", כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת חַטָּאת, כְּאִלּוּ הִקְרִיב חַטָּאת. וְכָל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת אָשָׁם, כְּאִלּוּ הִקְרִיב אָשָׁם.

ו ל מְשָׁנָה. נֶאֱמַר בְּעוֹלַת בְּהֵמָה: (ויקרא א':ט') "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ". וּבְעוֹלַת הָעוֹף: (שם) "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ". וּבְמִנְחָה: (שם ב) "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ". לְלַמְּדָךְ: שֶׁאֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט, וּבִלְבַד שֶׁיְּכַוֵּן (את) לִבּוֹ לַשָּׁמַיִם.

ז גְּמָרָא. אָמַר רַבִּי זֵירָא: מַאי קְרָא? (קהלת ה':י"א) "מְתוּקָה שְׁנַת הָעֹבֵד אִם מְעַט וְאִם הַרְבֶּה יֹאכֵל". רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר: מֵהָכָא: (קהלת ה':י') "בִּרְבוֹת הַטּוֹבָה רַבּוּ אוֹכְלֶיהָ, וּמַה כִּשְׁרוֹן לִבְעָלֶיהָ, כִּי אִם רְאוּת עֵינָיו". תָּנְיָא: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי: בּוֹא וּרְאֵה מַה כְּתִיב בְּפָרָשַׁת קָרְבָּנוֹת, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בָּהֶם: לֹא 'אֵל', וְלֹא 'אֱלֹהִים', אֶלָּא 'לַהַשֵּׁם'. שֶׁלֹּא לִתֵּן פְּתִחוֹן פֶּה לְבַעַל הַדִּין לְחַלֵּק. נֶאֱמַר בַּשּׁוֹר הַנֶּפֶשׁ: (ויקרא א':ט') "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ". וּבְעוֹף הַדַּק: "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ", וּבְמִנְחָה: "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ" לוֹמַר לְךָ: אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט, וּבִלְבַד שֶׁיְּכַוֵּן אֶת לִבּוֹ לַשָּׁמַיִם. וְשֶׁמָּא תֹּאמַר: לַאֲכִילָה הוּא צָרִיךְ?

תַּלְמוּד לוֹמַר: (תהילים נ׳:י״ג) ״אִם אֶרְעַב לֹא אֹמַר לָךְ וְגוֹ׳, הַאוֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים״ וְגוֹ׳. לֹא אָמַרְתִּי לָכֶם: זִבְחוּ כְּדֵי שֶׁתֹּאמַר, אֶעֱשֶׂה רְצוֹנוֹ וְיַעֲשֶׂה רְצוֹנִי, וְלֹא לִרְצוֹנִי אַתֶּם זוֹבְחִים, אֶלָּא לִרְצוֹנְכֶם [אַתֶּם זוֹבְחִים], שֶׁנֶּאֱמַר: (ויקרא י״ט:ה׳) ״לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ״.

ח הַדְרָן עָלָךְ הֲרֵי עָלַי עִשָּׂרוֹן וּסְלִיקָא לָהּ מַסֶּכֶת מְנָחוֹת